

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/183/2006

KOBIETY I MĘŻCZYŹNI O PODZIALE OBOWIĄZKÓW DOMOWYCH

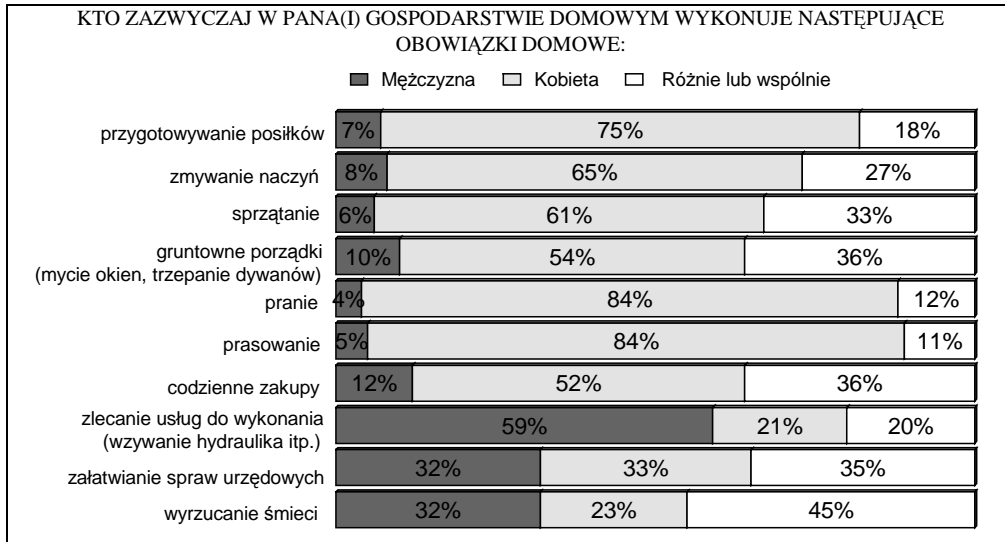
KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ 2006

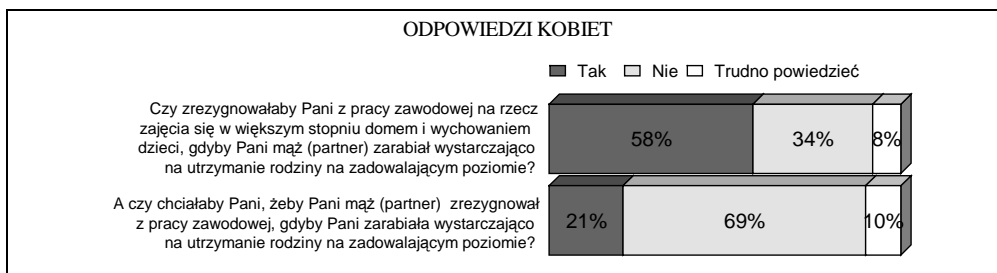
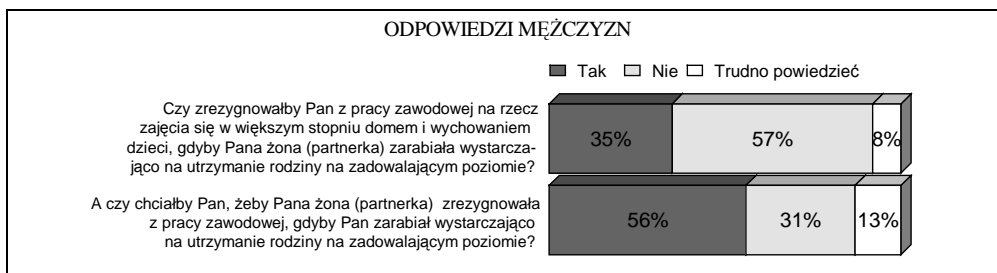
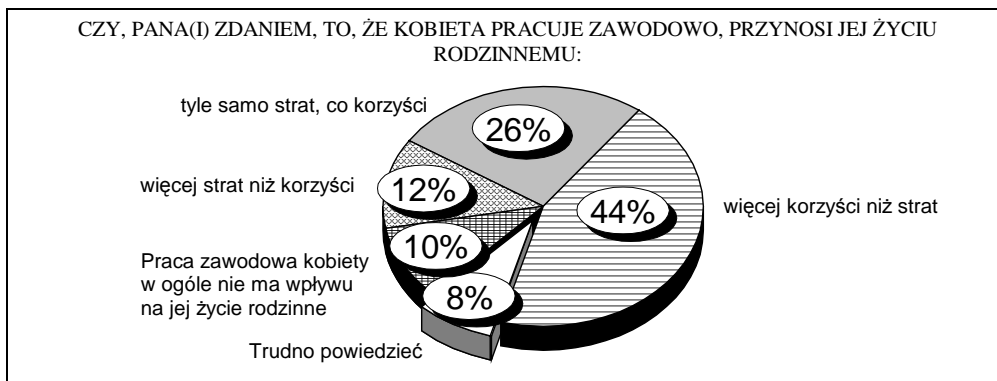
PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
28 września 2006 roku

Z wyłączeniem badanych z gospodarstw domowych, w których jest tylko jedna dorosła osoba

Życie pod jednym dachem, w rodzinie, na ogół wiąże się z tym, że domownicy dzielą się obowiązkami i odpowiedzialnością za wspólne gospodarstwo. Role domowe i społeczne, jak wynika z literatury przedmiotu, znajdują swoje uzasadnienie raczej w tradycji kulturowej niż w uwarunkowaniach naturalnych, są też w pewnym stopniu dziedziczone. Od odebranego w domu rodziców wychowania i obserwowanych wzorów zależy późniejsze ułożenie relacji we własnym związku. Postanowiliśmy sprawdzić, jak podziały ról domowych przebiegają we współczesnych polskich rodzinach.

Obyczaje zmieniają się wolniej niż chociażby preferencje partyjne i wymagają obserwacji w dłuższych okresach. Niektóre zagadnienia z przedstawianego sondażu monitorujemy od początku lat dziewięćdziesiątych, inne jednak w obecnej formie są przedmiotem badania po raz pierwszy i ujmują jedynie aktualny obraz¹.

PODZIAŁ OBOWIĄZKÓW DOMOWYCH

Tradycyjny podział ról przy wykonywaniu obowiązków domowych jest nadal w Polsce bardzo popularny. Takie czynności, jak: pranie, prasowanie, przygotowywanie posiłków i zmywanie naczyń, sprzątanie (zarówno codzienne, jak i duże, gruntowne) oraz codzienne zakupy, w większości domów zazwyczaj wykonują kobiety. Odsetki mężczyzn, którzy zajmują się tymi zadaniami bez pomocy kobiet, w każdym wypadku są zdecydowanie niższe. Warto podkreślić, że wzięliśmy pod uwagę tylko odpowiedzi osób z gospodarstw domowych, w których są co najmniej dwie osoby dorosłe.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (195) zrealizowano w dniach 4–7 sierpnia 2006 roku na liczącej 952 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Obowiązki przypisywane w większości domów mężczyźni to zlecenie usług do wykonania, np. wezwanie hydraulika (59%). Załatwianie spraw urzędowych przedstawiciele obu płci najczęściej (w 35% przypadków) sprawiedliwie dzielą między sobą, a jeśli nie, to odsetki mężczyzn i kobiet, którzy się tym zajmują, są prawie takie same (32% i 33%). Wyrzucaniem śmieci również na ogół zajmuje się ten, kto ma czas, bez względu na płeć (w 45% gospodarstw domowych), rzadziej należy to tylko do obowiązków kobiet (23%) niż mężczyzn (32%).

Podobne badanie zrealizowaliśmy w 2004 roku i uzyskane odpowiedzi różnią się tylko w bardzo niewielkim stopniu. O kilka punktów zmalały odsetki wskazań na kobiety jako jedyne wykonawczynie takich czynności, jak: zmywanie naczyń, sprzątanie, pranie, prasowanie i codzienne zakupy, oraz na mężczyzn jako zleceniodawców usług. Na ogół towarzyszyło temu zwiększenie się liczby wskazań na wspólne bądź wymienne wykonywanie wymienionych obowiązków przez przedstawicieli obu płci. Trudno jednak z całą pewnością wyrokować, czy jest to dowód następującej przemiany obyczaju, ponieważ takie zmiany należy obserwować w dłuższych okresach, my zaś nie dysponujemy wcześniejszymi w pełni porównywalnymi danymi.

Tabela 1

Kto zazwyczaj w Pana(i) gospodarstwie domowym wykonuje następujące obowiązki domowe:	Wskazania według terminów badań*					
	Mężczyzna		Kobieta		Różnie lub wspólnie	
	'04	'06	'04	'06	'04	'06
	w procentach					
- przygotowywanie posiłków	6	7	76	75	18	18
- zmywanie naczyń	8	8	71	65	21	27
- sprzątanie	6	6	69	61	25	33
- gruntowne porządki (mycie okien, trzepanie dywanów)	7	10	62	54	31	36
- pranie	3	4	87	84	10	12
- prasowanie	4	5	87	84	9	11
- codzienne zakupy	12	12	59	52	29	36
- zlecenie usług do wykonania (wezwanie hydraulika itp.)	66	59	19	21	15	20
- załatwianie spraw urzędowych	35	32	34	33	31	35
- wyrzucanie śmieci	34	32	22	23	44	45

* Z wyłączeniem badanych z gospodarstw domowych, w których jest tylko jedna dorosła osoba

Również takie zadania jak opieka nad dziećmi i odrabianie z nimi lekcji, a także opiekowanie się osobami kalekimi lub przewlekle chorymi, mimo iż nie dotyczą wszystkich gospodarstw domowych, w większym zakresie spadają na barki kobiet niż mężczyzn, choć w przypadku opieki nad dziećmi przeważały odpowiedzi o wymienianiu się przy tym obowiązku lub wykonywaniu go wspólnie. Bardziej sprawiedliwie dzielona jest opieka nad zwierzętami domowymi – zazwyczaj poświęca im czas ten, kto akurat go ma.

Tabela 2

Kto zazwyczaj w Pana(i) gospodarstwie domowym wykonuje następujące obowiązki domowe:	Wskazania według terminów badań*							
	Mężczyzna		Kobieta		Różnie lub wspólnie		Nie dotyczy	
	'04	'06	'04	'06	'04	'06	'04	'06
	w procentach							
- opieka nad dziećmi	-	3	-	24	-	29	-	44
- odrabianie lekcji z dziećmi	4	3	21	20	12	15	63	62
- opieka nad osobami kalekimi i przewlekle chorymi	2	2	11	11	6	6	81	81
- opieka nad zwierzętami domowymi, np. wyprowadzanie psa	13	13	17	17	32	37	38	33

* Z wyłączeniem badanych z gospodarstw domowych, w których jest tylko jedna dorosła osoba

Co ciekawe, odpowiedzi kobiet i mężczyzn na pytanie o podział ról przy wykonywaniu obowiązków domowych różnią się raczej nieznacznie. Mężczyźni częściej wskazywali, że obowiązki domowe wykonują przedstawiciele obu płci na zmianę lub wspólnie, w odpowiedziach kobiet zaś rysował się wyraźniejszy rozdział ról. W przypadku spraw takich jak wyrzucanie śmieci, załatwianie spraw urzędowych i zlecenie usług do wykonania respondentki zdecydowanie rzadziej niż respondenci wskazywały mężczyzn jako wykonawców tych czynności.

Tabela 3

Kto zazwyczaj w Pana(i) gospodarstwie domowym wykonuje następujące obowiązki domowe:	Odpowiedzi w podziale ze względu na płeć*					
	Mężczyzna		Kobieta		Różnie lub wspólnie	
	M	K	M	K	M	K
	w procentach					
- przygotowywanie posiłków	6	8	71	79	23	13
- zmywanie naczyń	7	10	61	70	32	20
- sprzątanie	6	8	57	64	37	28
- gruntowne porządki (mycie okien, trzepanie dywanów)	10	10	48	59	42	31
- pranie	3	6	85	83	12	11
- prasowanie	4	7	84	84	12	9
- codzienne zakupy	13	12	46	58	41	30
- zlecenie usług do wykonania (wzywanie hydraulika itp.)	66	52	14	28	20	20
- załatwianie spraw urzędowych	37	26	24	42	39	32
- wyrzucanie śmieci	38	25	14	33	48	42

* Z wyłączeniem badanych z gospodarstw domowych, w których jest tylko jedna dorosła osoba
M – odpowiedzi mężczyzn, K – odpowiedzi kobiet

Podobne zależności odnotowaliśmy również w wypowiedziach na temat opieki nad dziećmi oraz osobami chorymi, a także w deklaracjach dotyczących zajmowania się zwierzętami domowymi. Mężczyźni częściej wskazywali, że zadania te dzielą między siebie obie płcie, kobiety zaś – że spadają one na ich barki.

Tabela 4

Kto zazwyczaj w Pana(i) gospodarstwie domowym wykonuje następujące obowiązki domowe:	Odpowiedzi w podziale ze względu na płeć*							
	Mężczyzna		Kobieta		Różnie lub wspólnie		Nie dotyczy	
	M	K	M	K	M	K	M	K
	w procentach							
- opieka nad dziećmi	2	4	18	30	32	25	48	41
- odrabianie lekcji z dziećmi	2	3	16	25	19	11	63	61
- opieka nad osobami kalekimi i przewlekle chorymi	2	2	8	13	6	7	84	78
- opieka nad zwierzętami domowymi, np. wyprowadzanie psa	14	12	11	23	40	34	35	31

* Z wyłączeniem badanych z gospodarstw domowych, w których jest tylko jedna dorosła osoba
M – odpowiedzi mężczyzn, K – odpowiedzi kobiet

Duże znaczenie dla uzyskanych odpowiedzi miało miejsce zamieszkania, wykształcenie, rodzaj pracy wykonywanej przez uczestników badania, a także ich ocena własnej sytuacji materialnej. Na wsi tradycyjny podział ról jest najmocniej ugruntowany, tzn. wyższy od przeciętnego jest odsetek odpowiedzi wskazujących tylko na kobiety jako te, które piorą, prasują, gotują, zmywają i sprzątają. Z kolei wśród badanych z wyższym wykształceniem, dobrze oceniających swoją sytuację materialną, przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji wzrasta liczba osób, które twierdzą, że obowiązki domowe wykonywane są przez kobiety i mężczyzn wspólnie lub na zmianę (patrz tabele aneksowe).

KTO PODEJMUJE DECYZJE?

Do obowiązków pojawiających się we wspólnym życiu można również zaliczyć podejmowanie decyzji. Postanowiliśmy sprawdzić, kto w polskich rodzinach bierze na siebie odpowiedzialność za domowe wydatki, spędzanie wolnego czasu, kto decyduje o takich kwestiach, jak – z jednej strony – sposoby żywienia, a z drugiej – wychowywanie dzieci.

Analizując dane przedstawione w poniższych tabelach nie można zapomnieć, że odpowiedzi na pytanie o podejmowanie decyzji udzielały wszystkie osoby biorące udział w badaniu, a więc również takie, które nie prowadzą własnych gospodarstw domowych, ale mieszkają z rodzicami (w przypadku młodszych badanych²) lub z dorosłymi dziećmi mającymi własne rodziny. Nie uwzględniliśmy odpowiedzi osób, które prowadzą dom samotnie.

Większe wydatki domowe (takie jak zakup pralki czy telewizora), sposoby spędzania wolnego czasu, wyjazdy wypoczynkowe oraz wychowywanie dzieci to sprawy, o których w największej części rodzin małżonkowie (czy partnerzy) decydują wspólnie. Codzienne wydatki oraz posiłki to z kolei domena jednego ze współmałżonków (partnerów), najczęściej – kobiety (patrz tabele aneksowe).

W przypadku decyzji o domowych wydatkach (zarówno tych zwykłych, jak i większych, niezdarzających się co dzień), a także o tym, co będzie na obiad, uzyskaliśmy znaczące odsetki odpowiedzi (około 20%), że podejmują je „inne osoby” – a więc nie ci, którzy brali udział w badaniu ani ich partnerzy (współmałżonkowie). Wyjaśnienia tego

² Patrz komunikat CBOS „Zależność pełnoletnich dzieci od rodziców”, lipiec 2005.

zjawiska należy szukać w wieku ankietowanych. We wszystkich tych przykładach wśród osób w wieku od 18 do 24 lat liczba wskazań na kogoś innego jako odpowiedzialnego za wzmiankowane kwestie przekracza dwie trzecie (co oznacza zapewne, że decyzje podejmują rodzice, z którymi mieszkają), natomiast wśród osób w wieku od 35 do 64 lat (czyli w większości pozostających w związkach) nie przekracza 7%, a zazwyczaj oscyluje wokół 3%–4% (patrz tabele aneksowe).

Tabela 5

Kto najczęściej w Pana(i) gospodarstwie domowym decyduje o:	Wskazania według terminów badań*											
	Pan(i)		Współ-mażonek/ partner		Pan(i) wspólnie ze współ-mażonkiem / partnerem		Inne osoby		Pan(i) wspólnie ze współ-mażonkiem/ partnerem i innymi osobami		Pan(i) wspólnie z innymi osobami	
	'04	'06	'04	'06	'04	'06	'04	'06	'04	'06	'04	'06
	w procentach											
- zwykłych wydatkach, np. na żywność, środki czystości	33	31	20	22	22	19	16	21	4	2	5	5
- większych wydatkach, np. na pralkę, telewizor	15	15	8	7	49	47	15	19	7	5	6	7
- tym, co będzie na obiad	37	34	27	25	11	12	17	20	3	3	5	6
- tym, jak spędzić wspólnie wolny czas	19	24	6	8	50	46	6	7	8	7	11	8
- spotkaniach rodzinnych, towarzyskich	15	17	7	7	52	49	8	8	8	8	10	11
- sposobach spędzania urlopu, wyjazdach wypoczynkowych	-	22	-	5	-	52	-	8	-	6	-	7

* Z wyłączeniem badanych z gospodarstw domowych, w których jest tylko jedna dorosła osoba

Tabela 6

Kto najczęściej w Pana(i) gospodarstwie domowym decyduje o:	Wskazania według terminów badań*													
	Pan(i)		Współ-mażonek/ partner		Pan(i) wspólnie ze współ-mażonkiem / partnerem		Inne osoby		Pan(i) wspólnie ze współmażonkiem/ partnerem i innymi osobami		Pan(i) wspólnie z innymi osobami		Nie dotyczy	
	'04	'06	'04	'06	'04	'06	'04	'06	'04	'06	'04	'06	'04	'06
	w procentach													
- sposobach wychowywania dzieci	10	10	7	5	44	38	9	8	5	3	1	1	24	35

* Z wyłączeniem badanych z gospodarstw domowych, w których jest tylko jedna dorosła osoba

Żeby dokładniej przyjrzeć się kwestii podziału decyzji między przedstawicielami obu płci w rodzinach, wyodrębniliśmy odpowiedzi osób pozostających w związkach małżeńskich w podziale na płeć. Te, które wskazywały na jakikolwiek udział w procesie podejmowania decyzji innych osób (poza małżonkami), zgrupowaliśmy w jedną kategorię.

Jak już wspomnieliśmy, w większości małżeństw to kobiety samodzielnie decydują o codziennych wydatkach na żywność czy środki czystości oraz o tym, co podać na stół. Pozostałe decyzje, dotyczące większych zakupów, wspólnego spędzania wolnego czasu oraz wychowywania dzieci, małżeństwa najczęściej podejmują wspólnie. Warto zwrócić uwagę na to, że w tych nielicznych wypadkach, kiedy o wymienionych sprawach decyduje tylko jedno z małżonków, częściej jest to kobieta. Podobnie jak w przypadku podziału obowiązków, odpowiedzi przedstawicieli obu płci mało od siebie odbiegają. Mężczyźni nieco częściej niż kobiety wskazywali na wspólne podejmowanie decyzji.

Tabela 7

Kto najczęściej w Pana(i) gospodarstwie domowym decyduje o:	Odpowiedzi badanych pozostających w związkach małżeńskich, w podziale ze względu na płeć*							
	Pan(i)		Współmałżonek		Pan(i) wspólnie ze współmałżonkiem		Inne osoby**	
	M	K	M	K	M	K	M	K
	w procentach							
- zwykłych wydatkach, np. na żywność, środki czystości	6	65	59	4	32	24	3	7
- większych wydatkach, np. na pralkę, telewizor	10	<u>14</u>	<u>11</u>	9	72	68	7	9
- tym, co będzie na obiad	7	74	68	4	20	14	5	8
- tym, jak spędzić wspólnie wolny czas	5	<u>20</u>	<u>14</u>	7	70	64	11	9
- spotkaniach rodzinnych, towarzyskich	3	<u>15</u>	<u>9</u>	4	78	71	10	10

* Z wyłączeniem badanych z gospodarstw domowych, w których jest tylko jedna dorosła osoba

** Zsumowane odpowiedzi: „inne osoby”, „Pan(i) wspólnie ze współmałżonkiem i innymi osobami” i „Pan(i) wspólnie z innymi osobami”

M – odpowiedzi mężczyzn, K – odpowiedzi kobiet

Tabela 8

Kto najczęściej w Pana(i) gospodarstwie domowym decyduje o:	Odpowiedzi badanych pozostających w związkach małżeńskich, w podziale ze względu na płeć*									
	Pan(i)		Współ-małżonek		Pan(i) wspólnie ze współ-małżonkiem		Inne osoby**		Nie dotyczy	
	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K
	w procentach									
- sposobach wychowywania dzieci	1	17	10	5	59	54	6	4	24	20

* Z wyłączeniem badanych z gospodarstw domowych, w których jest tylko jedna dorosła osoba

** Zsumowane odpowiedzi: „inne osoby”, „Pan(i) wspólnie ze współmałżonkiem i innymi osobami” i „Pan(i) wspólnie z innymi osobami”

M – odpowiedzi mężczyzn, K – odpowiedzi kobiet

Jak wskazują uzyskane wyniki badania, to kobiety w większym stopniu angażują się zarówno w podejmowanie decyzji w rodzinie, jak i w wykonywanie codziennych obowiązków.

PRACA A ŻYCIE RODZINNE

Uczestników badania zapytaliśmy, czy uważają, że praca zawodowa kobiet przynosi ich życiu rodzinnemu raczej korzyści czy straty. Największa grupa ankietowanych (44%) uważa, że korzyści płynące z tego, że kobieta pracuje zawodowo, przeważają nad stratami, natomiast 12% jest przeciwnego zdania. Co czwarty respondent (26%) sądzi, iż straty i korzyści się równoważą, a co dziesiąty wyraża pogląd, że praca zawodowa kobiet w ogóle nie wpływa na ich życie rodzinne.

Odpowiedzi kobiet i mężczyzn w tej kwestii różnią się w niewielkim stopniu: kobiety nieco częściej stwierdzają, że ich praca zawodowa jest raczej korzystna dla życia rodzinnego lub nie ma na nie wpływu, mężczyźni zaś – że korzyści i strat jest tyle samo. Wśród mężczyzn nieco większy jest też odsetek niemających zdania na ten temat.

Tabela 9

Czy, Pana(i) zdaniem, to, że kobieta pracuje zawodowo, przynosi jej życiu rodzinnemu:	Odpowiedzi ogółu badanych	Odpowiedzi mężczyzn	Odpowiedzi kobiet
	w procentach		
- więcej korzyści niż strat	44	42	46
- tyle samo strat, co korzyści	26	28	24
- więcej strat niż korzyści	12	13	12
- praca zawodowa kobiety w ogóle nie ma wpływu na jej życie rodzinne	10	8	11
Trudno powiedzieć	8	10	7

Odpowiedzi kobiet porównaliśmy z wynikami badań z lat dziewięćdziesiątych oraz z roku 2004. Od czasu pierwszego pomiaru, zrealizowanego w roku 1993, zdecydowanie (z 28% do 46%) wzrósł odsetek respondentek, które uważają, że praca zawodowa kobiet przynosi ich życiu rodzinnemu więcej korzyści niż strat, zanotowaliśmy natomiast mniej odpowiedzi wskazujących na brak wpływu pracy kobiet na ich rodziny. Odsetek respondentek, które twierdziły, że praca zawodowa to raczej straty niż korzyści dla życia rodzinnego, od początku lat dziewięćdziesiątych aż do roku 2004 wzrastał, ale obecnie jest najniższy od początku pomiarów.

Tabela 10

Czy, Pani zdaniem, to, że kobieta pracuje zawodowo, przynosi jej życiu rodzinnemu:	Wskazania respondentek według terminów badań				
	1993*	1995**	1996***	2004	2006
	w procentach				
- więcej korzyści niż strat	28	38	36	28	46
- tyle samo strat, co korzyści	21	34	27	23	24
- więcej strat niż korzyści	14	15	18	22	12
- praca zawodowa kobiety w ogóle nie ma wpływu na jej życie rodzinne	21	7	11	16	11
Trudno powiedzieć	16	6	8	11	7

* Badanie „Kobiety ‘93” (we współpracy z Cambridge University), 7–19 sierpnia 1993 r., ogólnopolska losowa próba dorosłych kobiet (N=1087)

** Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia”, 6–9 stycznia 1995 r., ogólnopolska reprezentatywna próba losowa dorosłej ludności (N=1230). Pytania dotyczące kobiet zrealizowano na zlecenie dziennika „Rzeczpospolita”

*** Badanie „Kobiety ‘96”, 9–13 listopada 1996 r., ogólnopolska reprezentatywna próba losowa dorosłych kobiet (N=1101)

Sprawdziliśmy jeszcze, czy różnią się od siebie odpowiedzi kobiet zawodowo czynnych i biernych. Okazuje się, że różnice są bardzo niewielkie. Respondentki zatrudnione w pełnym wymiarze czasu częściej odpowiadały, że ich praca zawodowa nie ma wpływu na życie rodzinne, natomiast pozostające bez pracy – że przynosi ona więcej strat niż korzyści, ale również w tej grupie odpowiedzi takich nie było zbyt dużo (13%). Ta różnica może wskazywać, że dla niektórych (nielicznych – podkreślmy) niepracujących zawodowo kobiet rezygnacja z pracy zawodowej jest świadomym wyborem, nie zaś jedynie wynikiem splotu okoliczności zewnętrznych.

Tabela 11

Odpowiedzi kobiet :	Czy, Pani zdaniem, to, że kobieta pracuje zawodowo, przynosi jej życiu rodzinnemu:				
	więcej korzyści niż strat	tyle samo strat, co korzyści	więcej strat niż korzyści	praca zawodowa kobiety w ogóle nie ma wpływu na jej życie rodzinne	Trudno powiedzieć
	w procentach				
- ogółem	46	24	12	11	7
- zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu	46	24	9	15	6
- pozostających bez pracy	45	24	13	10	8

Interesującym zagadnieniem jest, jaki odsetek Polaków gotów byłby zrezygnować ze swojej pracy zawodowej na rzecz zajęcia się w większym stopniu domem i wychowywaniem dzieci, jeśli pozwalałaby na to sytuacja finansowa, tzn. współmałżonek czy współmałżonka (partner/partnerka) osiągaliby dochody wystarczająco wysokie, by utrzymać rodzinę. O odpowiedź na tak postawione pytanie prosiliśmy wszystkich uczestników badania, niezależnie od ich wieku i sytuacji rodzinnej.

Warto przypomnieć, że w naszych badaniach na temat wartości życiowych rodzina niezmiennie plasuje się wyżej niż praca zawodowa³. Wyniki sondaży na temat pracy w hierarchii życiowej przynoszą zaś niejednoznaczne wyniki: choć stosunkowo dużo osób jest skłonnych się zgodzić ze stwierdzeniem, że praca to tylko sposób na zdobycie pieniędzy i nikt nie pracowałby, gdyby nie musiał, w społeczeństwie przeważa pogląd, iż praca nadaje sens życiu oraz że jest moralnym obowiązkiem człowieka wobec siebie i innych ludzi⁴.

Okazuje się, że odsetki osób skłonnych porzucić pracę zawodową na rzecz życia rodzinnego oraz tych, które jednak nie chciałyby z niej zrezygnować, nawet gdyby pozwalały na to zarobki partnera, są prawie równe i wynoszą odpowiednio 47% i 45%. Kobiety w większym stopniu byłyby skłonne zrezygnować z pracy na rzecz rodziny – 58% z nich podjęłoby taką decyzję, przy czym aż 40% twierdzi to w sposób zdecydowany. Ale odsetek mężczyzn skłonnych do takiego kroku również jest stosunkowo wysoki: 35% (w tym 16% zdecydowanie).

³ Patrz komunikaty z badań CBOS: „Wartości życiowe”, czerwiec 2004; „Co jest w życiu najważniejsze”, maj 2006.

⁴ Patrz komunikat z badań CBOS: „Praca jako wartość”, maj 2004; w przygotowaniu komunikat o pracy w kontekście wartości.

Tabela 12

Czy zrezygnował(a)by Pan(i) z pracy zawodowej na rzecz zajęcia się w większym stopniu domem i wychowaniem dzieci, gdyby Pana(i) żona (partnerka)/mąż (partner) zarabiał(a) wystarczająco na utrzymanie rodziny na zadowalającym poziomie?	Odpowiedzi ogółu badanych	Odpowiedzi mężczyzn	Odpowiedzi kobiet
		w procentach	
Zdecydowanie tak	28	16	40
Raczej tak	19	19	18
Raczej nie	22	25	19
Zdecydowanie nie	23	32	15
Trudno powiedzieć	8	8	8

Zbadaliśmy również drugą stronę tego zagadnienia, pytając osoby uczestniczące w badaniu, czy chciałyby, aby ich partnerzy życiowi zrezygnowali z pracy zawodowej, gdyby one same zarabiały wystarczająco dużo, by utrzymać rodzinę na zadowalającym poziomie. Co ciekawe, odsetek badanych akceptujących takie rozwiązanie (38%) był niższy od odsetka tych, którzy sami deklarowali chęć rezygnacji z pracy. Połowa uczestników badania (51%) nie chciałyby, aby ich małżonkowie porzucili pracę.

W tym wypadku wypowiedzi przedstawicieli obu płci różnią się jeszcze bardziej niż przy poprzednim pytaniu. Ponad połowa mężczyzn (56%) chciałyby, aby ich partnerki porzuciły pracę, gdyby byli w stanie zapewnić utrzymanie rodzinie, podczas gdy niespełna co trzeci (31%) wolałyby, aby pracowały nadal. Wśród kobiet natomiast zdecydowana większość (69%) nie popiera pomysłu, aby finansowe utrzymanie rodziny spoczywało tylko na ich barkach, przeciwnego zdania zaś jest co piąta z nich (21%).

Tabela 13

Czy chciał(a)by Pan(i), żeby Pana(i) żona (partnerka)/mąż (partner) zrezygnował(a) z pracy zawodowej, gdyby Pana(i) zarabiał(a) wystarczająco na utrzymanie rodziny na zadowalającym poziomie?	Odpowiedzi ogółu badanych	Odpowiedzi mężczyzn	Odpowiedzi kobiet
		w procentach	
Zdecydowanie tak	21	33	9
Raczej tak	17	23	12
Raczej nie	26	20	32
Zdecydowanie nie	25	11	37
Trudno powiedzieć	11	13	10

O odpowiedź na oba pytania prosiliśmy wszystkich respondentów, niezależnie od ich wieku i sytuacji rodzinnej, okazało się jednak, że akurat te czynniki miały stosunkowo niewielki wpływ na uzyskane odpowiedzi. Dla przykładu: wśród badanych pozostających w związkach małżeńskich i tych stanu wolnego odsetki osób, które zrezygnowałyby z kariery na rzecz rodziny były prawie takie same (odpowiednio 48% i 47%), wśród zamężnych i żonatych wyższy o 6 punktów był odsetek tych, którzy takiego kroku by nie zrobili, a wśród osób stanu wolnego liczniejsze były – co oczywiste – odpowiedzi „trudno powiedzieć”.

Tabela 14

Kategorie społeczno-demograficzne	Czy zrezygnował(a)by Pan(i) z pracy zawodowej na rzecz zajęcia się w większym stopniu domem i wychowaniem dzieci, gdyby Pana(i) żona (partnerka)/mąż (partner) zarabiał(a) wystarczająco na utrzymanie rodziny na zadowalającym poziomie?					
	Tak		Nie		Trudno powiedzieć	
	w procentach					
Ogółem	47		45		8	
Osoby:						
- pozostające w związkach małżeńskich	48		47		5	
- stanu wolnego	47		41		12	
	M	K	M	K	M	K
Wykształcenie:						
- podstawowe	33	63	50	22	17	16
- zasadnicze zawodowe	28	63	65	32	7	5
- średnie	40	57	54	37	5	6
- wyższe	46	41	54	57	0	1
Osoby:						
- zatrudnione w pełnym wymiarze czasu	43		53		4	
- pozostające bez pracy	51		37		12	
Grupa społeczno-zawodowa pracujący:	M	K	M	K	M	K
- kadra kierownicza, inteligencja	44	24	56	73	0	3
- pracownicy umysłowi niższego szczebla	43	48	51	51	6	1
- pracownicy fizyczno-umysłowi	38	43	57	52	4	5
- robotnicy wykwalifikowani	41	54	55	31	4	15
- robotnicy niewykwalifikowani	35	79	62	21	3	0
- rolnicy	20	71	60	24	20	4
- pracujący na własny rachunek	37	76	63	24	0	0
Ocena własnej sytuacji materialnej:	M	K	M	K	M	K
- zła	34	65	48	23	18	12
- średnia	37	59	58	34	5	7
- dobra	33	50	63	44	5	6

M – odpowiedzi mężczyzn, K – odpowiedzi kobiet

O wiele bardziej znaczącymi czynnikami okazały się wykształcenie, wykonywany zawód i ocena własnej sytuacji materialnej, przy czym rozkłady odpowiedzi były różne w zależności od płci. O ile kobiety lepiej wykształcone zdecydowanie częściej odpowiadały, że nie rzuciłyby pracy (22% kobiet z wykształceniem podstawowym i 57% z wyższym), a rzadziej – że podjęłyby taką decyzję (63% kobiet z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym zawodowym wobec 41% z wyższym), o tyle wśród mężczyzn obserwujemy raczej odwrotne zależności, choć nie są one aż tak wyraźne. Bardziej skłonni do zrezygnowania z pracy zawodowej są mężczyźni lepiej wykształceni: 40% z wykształceniem średnim i 46% z wyższym wobec 28% z wykształceniem zasadniczym zawodowymi i 33% z podstawowym.

Na uzyskane odpowiedzi miało też wpływ to, czy badani mają obecnie zatrudnienie, czy też pozostają bez pracy. Wśród pracujących wola rezygnacji z pracy zawodowej na rzecz domu, o ile warunki by na to pozwoliły, była znacząco mniejsza niż wśród pozostających bez pracy. Odpowiedzi kobiet w tym wypadku były wyraźnie bardziej zróżnicowane niż odpowiedzi mężczyzn. Ponad 70% kobiet zajmujących obecnie stanowiska kierownicze lub zaliczających się do inteligencji odpowiedziało, że nie zrezygnowałoby ze swojej pracy. Z drugiej strony zbliżone grupy kobiet zatrudnionych w charakterze rolników, robotników niewykwalifikowanych i – co ciekawe – pracujących na własny rachunek zadeklarowały, że chętnie pozwoliłyby swojemu partnerowi życiowemu pracować na utrzymanie domu, a same zajęłyby się rodziną. Zapewne dla kobiet na kierowniczych stanowiskach praca jest nie tylko czymś więcej niż tylko sposobem zarabiania pieniędzy na życie i niewdzięcznym obowiązkiem. Prawdopodobnie wysoko sobie cenią swoją pozycję zawodową i status społeczny, których zdobycie mogło im przyjść z o wiele większym trudem niż mężczyznom. Co ciekawe, wśród mężczyzn z tej grupy społeczno-zawodowej odsetek chętnych do rezygnacji z pracy jest najwyższy.

Odpowiedzi na pytania o możliwość zrezygnowania z pracy na rzecz zajęcia się domem, gdyby pozwalały na to zarobki partnera życiowego, i deklarowane stanowisko w sprawie uczynienia takiego kroku przez partnera, gdyby to osoby ankietowane mogły zapewnić utrzymanie rodzinie, są wzajemnie skorelowane. Badani, którzy odpowiedzieli twierdząco na jedno z nich, częściej niż pozostali odpowiadali twierdząco również na drugie. Podobne zależności wystąpiły też w przypadku odpowiedzi przeczących.

Tabela 15

	Czy zrezygnował(a)by Pan(i) z pracy zawodowej na rzecz zajęcia się w większym stopniu domem i wychowaniem dzieci, gdyby Pana(i) żona (partnerka)/mąż (partner) zarabiał(a) wystarczająco na utrzymanie rodziny na zadowalającym poziomie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Ogółem	47	45	8
Osoby, które chciałyby, aby ich małżonkowie (partnerzy) zrezygnowali z pracy zawodowej, gdyby one same zarabiały wystarczająco na utrzymanie rodziny na zadowalającym poziomie	62	37	1
Osoby, które nie chciałyby, aby ich małżonkowie (partnerzy) zrezygnowali z pracy zawodowej, nawet gdyby one same zarabiały wystarczająco na utrzymanie rodziny na zadowalającym poziomie	43	53	4
Osoby niezdecydowane	19	30	51

Tabela 16

	Czy chciał(a)by Pan(i), żeby Pana(i) żona (partnerka)/mąż (partner) zrezygnował(a) z pracy zawodowej, gdyby Pana(i) zarabiał(a) wystarczająco na utrzymanie rodziny na zadowalającym poziomie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Ogółem	38	51	11
Osoby, które zrezygnowałyby z pracy zawodowej na rzecz zajęcia się w większym stopniu domem i wychowaniem dzieci, gdyby ich małżonkowie (partnerzy) zarabiali wystarczająco na utrzymanie rodziny na zadowalającym poziomie	49	46	5
Osoby, które nie zrezygnowałyby z pracy zawodowej na rzecz zajęcia się w większym stopniu domem i wychowaniem dzieci, nawet gdyby ich małżonkowie (partnerzy) zarabiali wystarczająco na utrzymanie rodziny na zadowalającym poziomie	31	61	8
Osoby niezdecydowane	5	24	71

Jak pokazują wyniki naszego badania, dysproporcje między kobietami i mężczyznami w obciążeniu odpowiedzialnością za funkcjonowanie rodzin i gospodarstw domowych są faktem. Ale z drugiej strony, co również uwidaczniają wyniki naszego badania, w przypadku osób zajmujących kierownicze stanowiska, zaliczających się do inteligencji, a więc należących do grupy zawodowej kojarzonej na ogół z wysokimi zarobkami, statusem społecznym, prestiżem, wyższy od przeciętnego był odsetek wskazań na dzielenie się obowiązkami domowymi. Być może z tym trzeba łączyć fakt, że kobiety należące do tej grupy w większości stwierdzały, że nie chciałyby rezygnować ze swojej kariery zawodowej. Przeważająca część kobiet uważa też, że praca zawodowa jest raczej korzystna dla ich życia rodzinnego. To, że więcej kobiet niż mężczyzn byłoby gotowych zrezygnować ze swojej pracy zawodowej na rzecz zajęcia się domem, należy w związku z tym tłumaczyć nie niechęcią kobiet do pracy zarobkowej poza domem, ale raczej tym, że obecnie, pracując zawodowo, znajdują się w sytuacji łączenia „dwóch etatów”.

Opracowała
Joanna SZCZEPAŃSKA

A N E K S

Tabela 1. Kto zazwyczaj w Pana(i) gospodarstwie domowym wykonuje następujące obowiązki domowe: **przygotowywanie posiłków?**

DOTYCZY OSÓB Z GOSPODARSTW DOMOWYCH, W KTÓRYCH SĄ CO NAJMNIJ 2 OSOBY DOROSŁE (%)

	Mężczyzna	Kobieta	Różnie lub wspólnie	Liczba osób
Ogółem	7	75	18	839
Płeć				
Mężczyźni	6	71	23	418
Kobiety	8	79	13	422
Wiek				
18-24 lat	6	75	19	134
25-34	7	74	19	162
35-44	4	73	23	130
45-54	13	70	18	168
55-64	4	80	16	117
65 lat i więcej	6	80	14	128
Miejsce zamieszkania				
Wies	2	85	13	327
Miasto do 20 tys.	9	67	24	114
20-100 tys.	10	74	16	168
101-500 tys.	13	61	25	144
501 tys.i więcej mieszk.	6	70	23	86
Wykształcenie				
Podstawowe	10	79	11	225
Zasadnicze zawodowe	5	77	18	228
Średnie	6	75	18	297
Wyższe	7	57	35	90
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	2	60	38	39
Prac.umysł.niż.szczebła	6	68	26	78
Pracownicy fiz.- umysł.	6	71	23	86
Robotnicy wykwalifikowani	9	71	20	86
Robotnicy niewykwalifik.	7	66	27	35
Rolnicy	0	98	2	50
Pracujący na własny rach.	11	67	23	30
Bierni zawodowo				
Renciści	20	67	13	68
Emeryci	3	81	15	171
Uczniowie i studenci	7	78	14	54
Bezrobotni	7	73	19	98
Gospodynie domowe i inni	10	85	6	46
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	6	76	18	104
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	11	61	28	65
sekt. pryw. poza rolnictw.	6	66	28	187
prywatnym gosp. rolnym	0	98	2	52
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	8	78	13	93
301-500	10	75	14	137
501-900	7	72	21	178
901-1200	7	66	27	87
Powyżej 1200 zł	11	70	19	50
Ocena własnych war. mater.				
Złe	10	78	12	213
Średnie	6	76	18	375
Dobre	5	71	24	250
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	4	81	15	45
Raz w tygodniu	6	77	17	417
1-2 razy w miesiącu	6	75	18	139
Kilka razy w roku	12	69	19	156
W ogóle nie uczestniczy	6	68	26	83
Poglądy polityczne				
Lewica	6	72	22	111
Centrum	9	73	19	239
Prawica	6	74	20	266
Trudno powiedzieć	7	79	14	224

Tabela 2. Kto zazwyczaj w Pana(i) gospodarstwie domowym wykonuje następujące obowiązki domowe: **wyrzucanie śmieci?**

DOTYCZY OSÓB Z GOSPODARSTW DOMOWYCH, W KTÓRYCH SĄ CO NAJMNIEJ 2 OSOBY DOROSŁE (%)

	Mężczyzna	Kobieta	Różnie lub wspólnie	Liczba osób
Ogółem	32	23	45	831
Płeć				
Mężczyźni	38	14	48	411
Kobiety	25	33	42	420
Wiek				
18-24 lat	30	23	47	134
25-34	37	23	40	161
35-44	25	26	49	127
45-54	31	19	50	166
55-64	39	19	42	116
65 lat i więcej	27	32	41	127
Miejsce zamieszkania				
Wieś	26	29	45	321
Miasto do 20 tys.	33	19	48	112
20-100 tys.	34	21	45	169
101-500 tys.	43	17	40	143
501 tys.i więcej mieszk.	28	25	47	86
Wykształcenie				
Podstawowe	29	30	41	224
Zasadnicze zawodowe	29	22	49	223
Średnie	34	22	44	295
Wyższe	38	15	47	88
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	40	10	50	38
Prac.umysł.niż.szczebła	36	17	47	78
Pracownicy fiz.- umysł.	25	17	57	85
Robotnicy wykwalifikowani	37	16	47	85
Robotnicy niewykwalifik.	21	32	46	35
Rolnicy	27	31	42	47
Pracujący na własny rach.	27	19	54	28
Bierni zawodowo				
Renciści	39	24	37	69
Emeryci	32	30	39	169
Uczniowie i studenci	22	18	59	54
Bezrobotni	36	25	39	98
Gospodynie domowe i inni	24	40	36	46
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	38	14	48	103
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	32	15	53	63
sekt. pryw. poza rolnict.	33	20	47	184
prywatnym gosp. rolnym	25	28	47	50
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	26	30	44	94
301-500	31	25	44	137
501-900	34	21	45	174
901-1200	34	28	39	86
Powyżej 1200 zł	51	12	37	50
Ocena własnych war. mater.				
Złe	29	25	46	214
Średnie	31	25	44	371
Dobre	34	20	46	246
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	25	38	37	43
Raz w tygodniu	26	26	48	415
1-2 razy w miesiącu	36	17	47	135
Kilka razy w roku	38	25	38	156
W ogóle nie uczestniczy	45	14	42	82
Poglądy polityczne				
Lewica	29	19	51	111
Centrum	40	17	43	237
Prawica	28	25	47	260
Trudno powiedzieć	27	31	42	222

Tabela 3. Kto zazwyczaj w Pana(i) gospodarstwie domowym wykonuje następujące obowiązki domowe: **opieka nad dziećmi?**

DOTYCZY OSÓB Z GOSPODARSTW DOMOWYCH, W KTÓRYCH SĄ CO NAJMNIJ 2 OSOBY DOROSŁE (%)

	Mężczyzna	Kobieta	Różnie lub wspólnie	Nie dotyczy	Liczba osób
Ogółem	3	24	29	44	840
Płeć					
Mężczyźni	2	18	32	48	418
Kobiety	4	30	25	41	422
Wiek					
18-24 lat	3	30	14	53	135
25-34	3	20	41	35	163
35-44	3	35	47	15	130
45-54	4	28	34	34	170
55-64	2	16	19	64	116
65 lat i więcej	1	14	11	74	127
Miejsce zamieszkania					
Wieś	1	29	30	39	328
Miasto do 20 tys.	7	19	34	41	115
20-100 tys.	3	26	28	43	169
101-500 tys.	5	15	24	56	144
501 tys. i więcej mieszk.	1	23	24	52	84
Wykształcenie					
Podstawowe	3	26	16	54	225
Zasadnicze zawodowe	4	25	39	32	228
Średnie	1	24	28	47	297
Wyższe	4	17	36	42	91
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	0	14	54	32	39
Prac.umysł.niż.szczebła	6	17	43	35	79
Pracownicy fiz.- umysł.	1	21	37	40	86
Robotnicy wykwalifikowani	2	27	44	27	86
Robotnicy niewykwalifik.	6	14	41	40	35
Rolnicy	0	39	27	33	50
Pracujący na własny rach.	0	25	43	32	30
Bierni zawodowo					
Renciści	4	22	19	56	69
Emeryci	1	16	12	71	169
Uczniowie i studenci	0	27	20	53	54
Bezrobotni	5	35	19	40	99
Gospodynie domowe i inni	10	44	27	20	46
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	3	23	44	30	103
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	2	15	45	38	65
sekt. pryw. poza rolnict.	2	20	42	36	187
prywatnym gosp. rolnym	0	36	29	35	52
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	7	43	29	20	95
301-500	3	29	33	35	137
501-900	2	16	29	53	178
901-1200	0	12	22	66	87
Powyżej 1200 zł	4	8	30	58	49
Ocena własnych war. mater.					
Złe	4	32	22	42	216
Średnie	2	22	27	49	375
Dobre	3	20	36	40	249
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	3	29	23	45	45
Raz w tygodniu	1	24	30	45	417
1-2 razy w miesiącu	3	30	34	33	139
Kilka razy w roku	7	21	27	45	156
W ogóle nie uczestniczy	3	16	22	59	84
Poglądy polityczne					
Lewica	3	17	30	51	111
Centrum	5	24	29	42	241
Prawica	2	24	28	46	264
Trudno powiedzieć	2	28	28	42	224

Tabela 4. Kto zazwyczaj w Pana(i) gospodarstwie domowym wykonuje następujące obowiązki domowe: **odrabianie lekcji z dziećmi?**

DOTYCZY OSÓB Z GOSPODARSTW DOMOWYCH, W KTÓRYCH SĄ CO NAJMNIJ 2 OSOBY DOROSŁE (%)

	Mężczyzna	Kobieta	Różnie lub wspólnie	Nie dotyczy	Liczba osób
Ogółem	3	20	15	62	837
Płeć					
Mężczyźni	3	16	19	63	416
Kobiety	3	25	11	61	422
Wiek					
18-24 lat	1	18	11	70	134
25-34	2	16	15	67	163
35-44	5	37	33	25	129
45-54	4	29	14	54	168
55-64	4	10	10	77	116
65 lat i więcej	1	10	9	80	127
Miejsce zamieszkania					
Wieś	2	26	16	56	328
Miasto do 20 tys.	6	20	17	57	114
20-100 tys.	5	19	15	62	167
101-500 tys.	1	10	15	73	144
501 tys. i więcej mieszk.	1	19	10	71	84
Wykształcenie					
Podstawowe	1	21	9	69	225
Zasadnicze zawodowe	4	23	20	52	226
Średnie	3	18	15	63	297
Wyższe	1	18	17	64	90
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	0	20	28	52	39
Prac.umysł.niż.szczebła	1	20	18	60	78
Pracownicy fiz.- umysł.	2	25	16	57	86
Robotnicy wykwalifikowani	4	23	24	50	85
Robotnicy niewykwalifik.	3	11	26	60	35
Rolnicy	3	37	11	49	50
Pracujący na własny rach.	7	30	15	48	30
Bierni zawodowo					
Renciści	2	16	13	69	68
Emeryci	2	13	8	77	170
Uczniowie i studenci	3	17	12	69	54
Bezrobotni	4	25	10	62	99
Gospodynie domowe i inni	6	19	21	54	46
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	1	26	28	45	101
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	0	14	20	66	65
sekt. pryw. poza rolnict.	4	21	18	57	187
prywatnym gosp. rolnym	3	33	13	50	52
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	5	37	16	43	95
301-500	1	24	19	56	137
501-900	5	13	12	70	178
901-1200	0	13	13	74	87
Powyżej 1200 zł	2	16	11	71	49
Ocena własnych war. mater.					
Złe	4	25	11	61	216
Średnie	3	18	16	64	374
Dobre	2	20	18	60	247
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	5	24	19	52	45
Raz w tygodniu	2	22	17	59	416
1-2 razy w miesiącu	3	25	15	56	138
Kilka razy w roku	4	15	13	68	155
W ogóle nie uczestniczy	0	13	8	79	84
Poglądy polityczne					
Lewica	2	10	18	70	110
Centrum	4	22	12	62	239
Prawica	3	20	18	60	265
Trudno powiedzieć	2	25	14	60	224

Tabela 5. Kto najczęściej w Pana(i) gospodarstwie domowym decyduje o **zwykłych wydatkach, np. na żywność, środki czystości**? 1 - Pan(i); 2 - współmałżonek/partner; 3 - Pan(i) wspólnie ze współmałżonkiem/partnerem; 4 - inne osoby; 5 - Pan(i) wspólnie ze współmałżonkiem/partnerem i innymi osobami; 6 - Pan(i) wspólnie z innymi osobami

DOTYCZY OSÓB Z GOSPODARSTW DOMOWYCH, W KTÓRYCH SĄ CO NAJMNIEJ 2 OSOBY DOROSŁE (%)

	1	2	3	4	5	6	Liczba osób
Ogółem	31	22	19	21	2	5	841
Płeć							
Mężczyźni	8	41	22	24	2	3	419
Kobiety	55	2	15	19	2	7	422
Wiek							
18-24 lat	10	4	1	73	2	10	134
25-34	29	19	21	24	4	3	162
35-44	40	21	27	5	1	5	130
45-54	44	29	22	2	2	1	170
55-64	41	30	24	2	0	3	117
65 lat i więcej	24	26	18	22	2	7	129
Miejsce zamieszkania							
Wieś	30	23	18	21	3	6	328
Miasto do 20 tys.	35	24	15	22	1	3	115
20-100 tys.	30	22	22	20	1	4	168
101-500 tys.	33	16	21	25	2	4	144
501 tys.i więcej mieszk.	32	23	17	17	1	8	86
Wykształcenie							
Podstawowe	33	19	15	24	3	6	226
Zasadnicze zawodowe	28	31	22	12	2	5	229
Średnie	33	16	17	27	2	4	297
Wyższe	29	22	26	17	2	4	90
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	41	25	30	4	0	0	39
Prac.umysł.niż.szczębla	33	18	22	15	4	8	78
Pracownicy fiz.- umysł.	33	23	21	20	2	1	86
Robotnicy wykwalifikowani	14	41	21	19	3	2	86
Robotnicy niewykwalifik.	21	11	26	30	0	12	35
Rolnicy	42	16	23	7	2	9	50
Pracujący na własny rach.	21	29	42	9	0	0	30
Bierni zawodowo							
Renciści	35	23	19	17	0	6	69
Emeryci	32	28	19	13	1	6	172
Uczniowie i studenci	14	0	0	70	3	14	54
Bezrobotni	33	16	9	36	4	2	98
Gospodynie domowe i inni	65	5	14	12	4	0	46
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	38	26	23	11	0	2	104
spółce właścicieli	23	27	22	18	2	8	65
prywatnych i państwa	20	26	25	22	3	3	187
sekt. pryw. poza rolnict.	41	15	26	7	2	8	52
prywatnym gosp. rolnym							
Dochody na jedną osobę							
Do 300 zł	54	21	9	11	1	3	93
301-500	30	24	20	20	3	3	137
501-900	32	27	20	15	1	4	178
901-1200	38	24	22	9	3	3	87
Powyżej 1200 zł	31	29	26	12	0	2	50
Ocena własnych war. mater.							
Złe	37	25	16	16	2	5	215
Średnie	33	23	19	19	2	5	375
Dobre	25	18	22	28	2	5	250
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	41	18	10	21	0	11	45
Raz w tygodniu	34	19	20	20	2	5	417
1-2 razy w miesiącu	34	20	17	22	2	6	140
Kilka razy w roku	26	26	21	21	2	5	157
W ogóle nie uczestniczy	20	35	16	25	3	1	83
Poglądy polityczne							
Lewica	32	23	23	20	1	1	111
Centrum	32	18	24	22	1	3	240
Prawica	28	29	16	17	3	7	266
Trudno powiedzieć	35	17	15	25	2	6	225

Tabela 6. Kto najczęściej w Pana(i) gospodarstwie domowym decyduje o **większych wydatkach, np. na pralkę, telewizor?** 1 - Pan(i); 2 - współmałżonek/partner; 3 - Pan(i) wspólnie ze współmałżonkiem/partnerem; 4 - inne osoby; 5 - Pan(i) wspólnie ze współmałżonkiem/partnerem i innymi osobami; 6 - Pan(i) wspólnie z innymi osobami

DOTYCZY OSÓB Z GOSPODARSTW DOMOWYCH, W KTÓRYCH SĄ CO NAJMNIEJ 2 OSOBY DOROSŁE (%)

	1	2	3	4	5	6	Liczba osób
Ogółem	15	7	47	19	5	7	838
Płeć							
Mężczyźni	13	7	49	19	6	6	417
Kobiety	18	6	44	20	4	7	421
Wiek							
18-24 lat	4	5	5	69	2	15	133
25-34	17	3	50	20	6	4	163
35-44	19	8	61	4	2	6	130
45-54	20	10	60	1	5	3	170
55-64	18	10	58	3	8	3	115
65 lat i więcej	12	8	44	21	6	10	127
Miejsce zamieszkania							
Wieś	15	8	44	20	6	8	326
Miasto do 20 tys.	16	5	50	16	5	7	115
20-100 tys.	15	8	48	18	5	6	168
101-500 tys.	14	5	47	24	5	4	144
501 tys.i więcej mieszk.	20	6	50	16	2	7	84
Wykształcenie							
Podstawowe	21	7	34	23	6	9	224
Zasadnicze zawodowe	11	6	63	9	6	5	227
Średnie	15	8	42	25	3	7	297
Wyższe	14	5	55	15	6	5	90
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	16	12	67	0	1	4	39
Prac.umysł.niż.szczebła	13	5	51	18	7	7	79
Pracownicy fiz.- umysł.	22	5	49	16	5	3	86
Robotnicy wykwalifikowani	19	7	51	18	2	3	85
Robotnicy niewykwalifik.	11	3	44	25	0	17	35
Rolnicy	21	10	49	3	4	12	50
Pracujący na własny rach.	17	7	64	6	2	3	30
Bierni zawodowo							
Renciści	16	9	46	16	3	10	69
Emeryci	15	8	51	13	7	6	168
Uczniowie i studenci	2	7	3	75	3	10	54
Bezrobotni	13	4	39	28	8	9	98
Gospodynie domowe i inni	19	10	52	12	7	0	46
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	15	10	57	10	4	4	104
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	17	4	48	16	7	9	65
sekt. pryw. poza rolnict.	17	5	51	20	3	5	186
prywatnym gosp. rolnym	20	10	52	3	4	10	52
Dochody na jedną osobę							
Do 300 zł	26	11	46	12	4	2	94
301-500	15	5	52	18	3	7	137
501-900	13	9	52	13	6	6	178
901-1200	15	5	59	9	5	7	87
Powyżej 1200 zł	14	2	70	10	2	2	50
Ocena własnych war. mater.							
Złe	21	9	43	15	7	6	213
Średnie	13	7	50	17	5	8	375
Dobre	14	6	45	26	3	6	249
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	24	3	40	17	7	8	43
Raz w tygodniu	14	5	50	19	5	7	415
1-2 razy w miesiącu	17	6	47	18	3	8	140
Kilka razy w roku	15	9	44	21	4	7	157
W ogóle nie uczestniczy	16	14	39	20	8	2	83
Poglądy polityczne							
Lewica	15	8	51	17	6	3	111
Centrum	11	8	52	21	2	6	240
Prawica	18	4	46	16	8	7	263
Trudno powiedzieć	17	9	40	22	4	9	224

Tabela 7. Kto najczęściej w Pana(i) gospodarstwie domowym decyduje o sposobach wychowywania dzieci? 1 - Pan(i); 2 - współmałżonek/partner; 3 - Pan(i) wspólnie ze współmałżonkiem/partnerem; 4 - inne osoby; 5 - Pan(i) wspólnie ze współmałżonkiem/partnerem i innymi osobami; 6 - Pan(i) wspólnie z innymi osobami

DOTYCZY OSÓB Z GOSPODARSTW DOMOWYCH, W KTÓRYCH SĄ CO NAJMNIEJ 2 OSOBY DOROSŁE

(%)

	1	2	3	4	5	6	Nie dotyczy	Liczba osób
Ogółem	10	5	38	8	3	1	35	832
Płeć								
Mężczyźni	2	7	42	7	3	0	40	414
Kobiety	18	4	35	8	3	1	31	418
Wiek								
18-24 lat	7	2	5	27	1	1	58	133
25-34	8	5	48	3	2	0	32	160
35-44	11	8	64	2	4	0	12	130
45-54	17	10	50	0	3	0	19	169
55-64	9	2	39	5	5	1	39	116
65 lat i więcej	5	4	18	10	3	1	58	124
Miejsce zamieszkania								
Wieś	8	6	39	10	3	1	32	324
Miasto do 20 tys.	15	4	35	10	4	0	31	113
20-100 tys.	9	7	41	5	3	1	35	167
101-500 tys.	10	4	35	2	2	0	46	144
501 tys. i więcej mieszk.	12	4	42	7	1	0	35	84
Wykształcenie								
Podstawowe	13	5	23	11	2	0	46	222
Zasadnicze zawodowe	9	5	54	4	3	0	23	225
Średnie	10	5	34	9	4	1	37	297
Wyższe	2	7	50	3	1	1	35	88
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	3	7	73	0	0	0	17	39
Prac. umysł. niż. szczebla	9	2	55	1	2	2	28	77
Pracownicy fiz.- umysł.	8	8	44	6	7	1	26	86
Robotnicy wykwalifikowani	8	11	49	6	3	0	24	85
Robotnicy niewykwalifik.	3	8	35	12	0	0	42	35
Rolnicy	8	5	48	0	0	0	38	49
Pracujący na własny rach.	8	14	53	0	4	0	21	30
Bierni zawodowo								
Renciści	9	2	33	11	6	1	38	68
Emeryci	8	4	26	8	4	1	50	167
Uczniowie i studenci	2	4	3	34	0	0	57	53
Bezrobotni	19	2	32	7	3	0	38	99
Gospodynie domowe i inni	32	4	43	6	0	0	16	46
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	7	5	60	3	3	0	21	102
spółce właścicieli								
prywatnych i państwa	8	7	51	2	4	2	27	64
sekt. pryw. poza rolnict.	6	9	44	7	3	0	31	186
prywatnym gosp. rolnym	8	6	49	0	0	0	37	52
Dochody na jedną osobę								
Do 300 zł	22	8	44	5	2	1	19	95
301-500	15	5	44	5	2	0	28	136
501-900	5	5	45	4	2	0	38	175
901-1200	8	4	32	2	3	1	50	87
Powyżej 1200 zł	4	8	40	2	2	0	44	50
Ocena własnych war. mater.								
Złe	13	5	34	7	4	0	36	213
Średnie	10	5	40	4	3	1	38	373
Dobre	8	7	40	13	2	0	31	247
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	11	6	25	12	4	2	39	45
Raz w tygodniu	10	4	39	9	3	0	35	413
1-2 razy w miesiącu	9	6	43	6	2	1	32	136
Kilka razy w roku	12	4	42	6	1	1	34	155
W ogóle nie uczestniczy	5	14	28	3	5	0	45	83
Poglądy polityczne								
Lewica	10	6	37	7	2	0	39	110
Centrum	9	5	45	6	1	0	33	238
Prawica	10	6	39	5	4	1	35	263
Trudno powiedzieć	11	5	32	11	3	0	37	220

Tabela 8. Czy, Pana(i) zdaniem, to, że kobieta pracuje zawodowo, przynosi jej życiu rodzinnemu:
1 - więcej korzyści niż strat; 2 - tyle samo korzyści co strat; 3 - więcej strat niż korzyści; 4 - praca zawodowa kobiety w ogóle nie ma wpływu na jej życie rodzinne

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Liczba osób Ogółem	44	26	12	10	8	952
Płeć						
Mężczyźni	42	28	13	8	10	451
Kobiety	46	24	12	11	7	501
Wiek						
18-24 lat	42	31	10	6	12	138
25-34	42	28	10	11	7	171
35-44	51	21	8	12	8	140
45-54	45	23	13	11	8	188
55-64	43	28	13	11	6	139
65 lat i więcej	41	25	18	6	10	176
Miejsce zamieszkania						
Wieś	46	21	12	11	10	356
Miasto do 20 tys.	43	29	13	10	6	128
20-100 tys.	47	27	13	7	6	193
101-500 tys.	40	27	11	12	10	169
501 tys.i więcej mieszk.	40	35	14	4	6	107
Wykształcenie						
Podstawowe	43	26	12	7	12	274
Zasadnicze zawodowe	43	22	14	12	9	248
Średnie	45	27	12	11	5	328
Wyższe	48	30	9	7	5	102
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	50	32	6	10	1	43
Prac.umysł.niż.szczebla	44	26	14	12	5	86
Pracownicy fiz.- umysł.	40	36	9	6	9	92
Robotnicy wykwalifikowani	37	30	16	10	8	91
Robotnicy niewykwalifik.	45	23	14	10	8	37
Rolnicy	35	22	7	15	20	50
Pracujący na własny rach.	51	22	7	15	5	31
Bierni zawodowo						
Renciści	45	17	21	11	7	89
Emeryci	45	26	14	7	8	218
Uczniowie i studenci	44	31	10	5	9	55
Bezrobotni	52	23	6	7	12	111
Gospodynie domowe i inni	40	21	16	20	4	48
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	44	24	15	11	6	113
spółce właściciele						
prywatnych i państwa	41	40	5	8	7	68
sekt. pryw. poza rolnict.	46	27	11	10	6	203
prywatnym gosp. rolnym	32	25	8	16	19	54
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	51	14	9	13	13	100
301-500	43	28	13	8	9	144
501-900	41	26	15	11	7	209
901-1200	45	28	11	10	7	114
Powyżej 1200 zł	50	30	9	6	5	68
Ocena własnych war. mater.						
Złe	42	21	14	11	12	252
Średnie	43	29	11	8	8	427
Dobre	47	25	13	10	5	272
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	51	20	10	7	12	56
Raz w tygodniu	45	25	14	9	7	470
1-2 razy w miesiącu	48	29	9	8	6	155
Kilka razy w roku	38	29	10	11	12	179
W ogóle nie uczestniczy	39	22	17	14	9	93
Poglądy polityczne						
Lewica	45	23	16	10	6	125
Centrum	42	28	11	12	7	271
Prawica	45	31	10	8	7	297
Trudno powiedzieć	45	20	14	9	13	260